

Course of study (code) / Назва дисципліни (шифр)	СІМЕЙНЕ ПРАВО (LW0812BSIPR)	
Academic year / Навчальний рік - Семестр		2022/2023 –4 семестр
Course of study / Назва спеціальності	081 ПРАВО	
Educational program / Освітня програма		«Право»
Education - ECTS / Рівень – Кредити	Перший (бакалаврський) рівень - 3 ECTS	
Status / Статус		Вибіркова
Learning language / Мова навчання		Українська
Author / Укладач	Ямковий Владислав Іванович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права і публічного управління та адміністрування ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ, e-mail: yamkovyi_vi@kneu.dp.ua , orcid.org/0000-0001-5662-7951	

A. OBJECTIVE OF THE SUBJECT / МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Засвоєння студентами теоретичних знань у сфері сімейних відносин між подружжям, батьками та дітьми, іншими членами сім'ї та родичами, а також формування практичних умінь і навиків щодо правильного тлумачення та застосування сімейно-правових норм, що регулюють зазначену сферу сімейних відносин. Аналіз актів сімейного законодавства України, міжнародних договорів, актів вищих судових інстанцій, навчальної та монографічної літератури, вирішення аналітичних завдань та практичних казусів відповідно до програми курсу.

B. SUBJECT PROGRAM / ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Програма курсу спрямована на вивчення та узагальнення правового регулювання основних інститутів сімейного права України, зокрема проблем, що стосуються юридичної природи шлюбу, особистих немайнових та майнових правовідносин подружжя, батьків і дітей, а також форм влаштування дітей-сиріт та дітей, які позбавлені батьківського піклування в Україні.

ТЕМА 1. Поняття, предмет та метод сімейного права України

Сім'я в соціологічному та юридичному значенні (порівняльна характеристика). Функції сім'ї. Погляди на поняття сім'ї у сучасній науці та в чинному законодавстві. Поняття сімейного права України. Предмет та метод сімейного права України. Співвідношення сімейного та цивільного права. Застосування сімейного законодавства у часі, просторі та за колом осіб. Застосування аналогії закону та аналогії права. Порядок та межі здійснення сімейних прав та виконання обов'язків. Строки в сімейному праві. Захист сімейних прав та інтересів. Способи захисту сімейних прав. Застосування законодавства про шлюб та сім'ю України до іноземних громадян та осіб без громадянства. Дія законів іноземних держав та міжнародних договорів на території України.

ТЕМА 2. Сімейні правовідносини

Поняття сім'ї як правової категорії. Право особи на сім'ю. Поняття і види сімейних правовідносин. Підстави виникнення сімейних правовідносин. Учасники сімейних правовідносин. Родинність і свояцтво в сімейному праві України. Суб'єктивні сімейні права та обов'язки. Здійснення сімейних прав і виконання сімейних обов'язків. Захист сімейних прав та інтересів. Строки і позовна давність у сімейному праві України.

ТЕМА 3. Загальні положення про шлюб

Поняття шлюбу та його ознаки. Умови укладення шлюбу. Шлюбний вік: поняття, значення. Право на шлюб. Зміст принципу добровільності укладення шлюбу. Державна реєстрація шлюбу. Порядок реєстрації шлюбу. Час і місце реєстрації шлюбу. Юридичне значення взаємної обізнаності осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу, щодо стану здоров'я один одного. Правові наслідки реєстрації шлюбу. Правозгідність шлюбу. Перешкоди до укладення шлюбу. Наслідки порушення вимог закону щодо укладення останнього. Первісні форми сім'ї та шлюбу за часів родового устрою за роботою Ф. Енгельса «Походження сім'ї, приватної власності та держави». Основні риси і види парної сім'ї. Історичні передумови виникнення моногамної сім'ї. Загальна характеристика моногамної сім'ї. Національні українські традиції сім'ї та шлюбу.

ТЕМА 4. Недійсність шлюбу

Поняття недійсності шлюбу. Абсолютно недійсні шлюби. Визнання шлюбів недійсними судом (порядок і підстави). Фіктивні шлюби та фіктивні розлучення. Шлюб, який може бути визнаний недійсним за рішенням суду. Визнання шлюбу недійсним після його припинення. Юридичні наслідки недійсності шлюбу.

ТЕМА 5. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя

Загальна характеристика та особливості особистих немайнових правовідносин подружжя (чоловіка і дружини). Право на материнство та батьківство. Право дружини та чоловіка на повагу до своєї індивідуальності. Права подружжя на вільний фізичний та духовний розвиток, особисту свободу. Право подружжя на прізвище, зміну прізвища у зв'язку з укладенням шлюбу та у шлюбі та пов'язані з ним права. Права дружини та чоловіка на розподіл обов'язків і спільне вирішення питань життя сім'ї. Захист особистих прав подружжя.

ТЕМА 6. Майнові правовідносини подружжя

Особливості майнових правовідносин у сімейному праві. Види майнових прав і обов'язків подружжя. Права подружжя на укладення дозволених законом угод. Майно подружжя. Поняття правового режиму майна подружжя. Поняття та особливості договірної форми майна подружжя в Україні. Шлюбний договір і його зміст. Зміна умов та розірвання шлюбного договору. Визнання шлюбного договору недійсним. Право особистої приватної власності дружини і чоловіка та його здійснення. Майно, котре є особистою приватною власністю дружини, чоловіка. Підстави набуття спільної сумісної власності подружжя. Правовий режим та об'єкти спільної

сумісної власності подружжя. Здійснення подружжям права спільної сумісної власності. Право подружжя на розпорядження майном, що є об'єктом спільної сумісної власності. Захист прав подружжя у випадку укладення угод по розпорядженню майном без його згоди. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу. Способи та порядок поділу майна, яке є об'єктом спільної сумісної власності подружжя. Звернення стягнень на майно, котре є об'єктом спільної сумісної власності. Позовна давність і поділ майна подружжя. Правовий режим майна чоловіка і жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу. Право кожного подружжя на утримання. Підстави стягнення утримання на користь іншого з подружжя в примусовому порядку (під час перебування у шлюбі та після його розірвання). Договір подружжя про надання утримання. Обчислення аліментів, що стягуються на користь одного з подружжя. Припинення права чоловіка та дружини на утримання. Право на утримання жінки та чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою.

ТЕМА 7. Припинення шлюбу

Поняття і підстави припинення шлюбу. Припинення шлюбу у зв'язку зі смертю одного з подружжя (оголошення померлим). Умови розірвання шлюбу в органах реєстрації актів цивільного стану за заявою подружжя, яке не має дітей. Розірвання шлюбу в органах РАЦС за заявою одного з подружжя. Визнання розірвання шлюбу фіктивним. Розірвання шлюбу за рішенням суду за спільною заявою подружжя. Розірвання шлюбу в суді за позовом одного з подружжя. Розгляд судових справ про розірвання шлюбу. Момент припинення шлюбу у випадку розірвання його через суд. Реєстрація розірвання шлюбу. Юридичні наслідки розірвання шлюбу. Підстави і порядок поновлення шлюбу. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та його правові наслідки.

ТЕМА 8. Визначення походження дітей

Поняття встановлення походження дітей. Встановлення материнства. Визначення походження дитини від матері та батька, які перебувають між собою у шлюбі. Визначення походження дитини від батька, матері при штучному заплідненні та імплантації зародка. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою. Встановлення батьківства добровільним визнанням батьківства. Визнання батьківства і материнства за рішенням суду. Встановлення батьківства і материнства за рішенням суду. Засвідчення походження дітей. Реєстрація батьківства і материнства. Спир про батьківство, материнство. Поняття і підстави оспорування батьківства (материнства). Порядок оспорування батьківства. Позовна давність в оспоруванні батьківства. Обставини, що виключають можливість оспорування батьківства (материнства).

ТЕМА 9. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей

Підстави виникнення правовідносин батьків і дітей. Рівність прав і обов'язків батьків щодо дітей та дітей щодо батьків. Права і обов'язки батьків на визначення імені, прізвища та по батькові дитини. Права та обов'язки батьків брати участь у вихованні й піклуванні про дітей незалежно від спільного проживання з ними, представляти та захищати інтереси неповнолітніх дітей. Права батьків і дітей на спілкування. Права батьків по захисту інтересів дітей. Здійснення батьківських прав та виконання обов'язків. Захист батьківських прав. Вирішення спорів між батьками з приводу виховання дітей. Права дітей на захист від неправомірних дій батьків. Підстави і порядок позбавлення батьківських прав. Юридичні наслідки позбавлення батьківських прав. Поновлення в батьківських правах. Відібрання дітей без позбавлення батьківських прав. Права членів сім'ї та родичів щодо захисту дитини. Права батьків і дітей на майно одне одного. Роздільність майна батьків і дітей. Право власності дитини на майно, призначене для її розвитку, навчання та виховання. Спільне сумісне майно батьків і дітей. Управління майном дитини та використання доходів від нього. Обов'язки батьків щодо утримання неповнолітніх дітей. Аліментні зобов'язання батьків по утриманню неповнолітніх дітей (умови, розмір, порядок і підстави зміни розміру аліментів). Договір між батьками про сплату аліментів на дитину. Обчислення та зміна розміру аліментів. Види заробітку (доходу), що підлягають обліку для визначення розміру аліментів. Порядок присудження аліментів, їх сплати та стягнення. Визначення заборгованості за аліментами. Порядок стягнення та підстави звільнення від сплати заборгованості за аліментами. Обов'язки батьків щодо утримання повнолітніх непрацездатних дочки, сина. Зобов'язання повнолітніх дочки/сина щодо утримання непрацездатних батьків, які потребують матеріальної допомоги (умови, порядок, розмір утримання). Обов'язки інших членів сім'ї та родичів щодо утримання дитини.

ТЕМА 10. Форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

Загальні принципи, зміст і засоби державного захисту дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування. Органи, на які покладається захист прав та інтересів дітей, котрі залишилися без батьківського піклування, та їх основні функції. Основні форми влаштування дітей, які залишилися без батьківського піклування, в Україні. Порядок виявлення та обліку дітей, які залишилися без батьківського піклування. Діти, стосовно яких допускається усиновлення. Обмеження щодо усиновлення дітей, які страждають певними захворюваннями. Зміст інтересів дитини під час усиновлення. Заборона посередницької діяльності щодо усиновлення дітей. Поняття усиновлення за законодавством України. Органи, що здійснюють усиновлення в Україні. Діяльність Центру з усиновлення дітей при Міністерстві освіти України. Умови усиновлення в Україні. Вимоги до особи усиновлювача. Правове значення віку усиновлювача та усиновлюваного. Згода батьків на усиновлення дитини та порядок її надання. Випадки усиновлення дитини без згоди її батьків. Правове значення згоди дитини на її усиновлення. Перешкоди до усиновлення. Переважне право на усиновлення. Порядок формування та використання банків даних про дітей, які залишилися без батьківської опіки. Облік осіб, які бажають усиновити дитину. Документи, які мають подавати претенденти на усиновлення для одержання дозволу на його здійснення. Порядок усиновлення дітей в Україні. Державна реєстрація усиновлення. Таємниця усиновлення та її правовий захист. Усиновлення дітей, які є громадянами України, іноземними громадянами. Правові наслідки усиновлення в Україні. Права та обов'язки усиновлювачів і усиновлених. Підстави та юридичні наслідки визнання усиновлення недійсним та скасування усиновлення. Позбавлення усиновлювача батьківських прав.

ТЕМА 11. Опіка та піклування над дітьми

Поняття опіки та піклування за законодавством України. Органи опіки та піклування в Україні. Особи, над якими встановлюється опіка та піклування. Порядок встановлення опіки та піклування. Вимоги до особи опікуна (піклувальника). Права та обов'язки опікунів і піклувальників стосовно дитини. Права дитини, над якою встановлено опіку або піклування. Звільнення опікунів і піклувальників від виконання їхніх обов'язків. Підстави та порядок припинення опіки і піклування.

ТЕМА 12. Патронат над дітьми

Поняття патронату над дітьми. Договір про патронат. Правовий статус патронатного вихователя. Права дитини, над якою встановлено патронат. Припинення патронату над дитиною.

ТЕМА 13. Дитячий будинок сімейного типу

Поняття дитячого будинку сімейного типу. Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу. Права та обов'язки вихованців, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу та органу опіки та піклування.

ТЕМА 14. Приймна сім'я.

Поняття прийомної сім'ї. Суб'єкти прийомної сім'ї. Права та обов'язки вихованців, прийомних батьків прийомної сім'ї та органу опіки та піклування

ТЕМА 15. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів.

Права баби і діда, прабаби та прадіда на виховання внуків та правнуків. Права братів і сестер на спілкування. Права мачухи, вітчима та особи, яка взяла дитину у свою сім'ю на виховання. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Види особистих немайнових прав та обов'язків інших членів сім'ї та родичів. Майнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. Розмір та способи стягнення аліментів іншими членами сім'ї та родичами.

ТЕМА 16. Колізійні норми сімейного права.

Права і обов'язки іноземців та осіб без громадянства у сімейних відносинах в Україні. Укладення шлюбів громадян України з іноземними громадянами. Правила укладення шлюбів іноземними громадянами між собою в Україні. Визнання шлюбу, зареєстрованого за межами України. Порядок розірвання шлюбів громадян України з іноземними громадянами та шлюбів іноземних громадян між собою в Україні. Реєстрація актів цивільного стану громадян України, котрі проживають за її межами. Умови застосування іноземних законів про шлюб та сім'ю до правовідносин на території України. Умови визнання актів цивільного стану, заснованих на іноземних законах, в Україні. Види міжнародних договорів, які застосовуються до сімейних правовідносин і умови їх чинності в Україні. Правила застосування колізійних норм міжнародних договорів та норм законодавства про шлюб і сім'ю України.

C. DEFINITE LEARNING RESULTS / ПРЕДМЕТНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Загальні
компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.
ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку права, його місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

Спеціальні (фахові)
компетентності (СК)

СК2. Знання і розуміння ретроспективи формування правових та державних інститутів.
СК4. Знання і розуміння міжнародних стандартів прав людини, положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини.
СК7. Здатність застосовувати знання завдань, принципів і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів, щонайменше з таких галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.
СК8. Знання і розуміння особливостей реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

Програмні результати
навчання
(ПР)

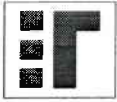
ПР2. Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини;
ПР3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел;
ПР4. Знати та розуміти основи права Європейського Союзу.
ПР5. Давати короткий висновок щодо окремих фактичних обставин (даних) з достатньою обґрунтованістю;
ПР6. Оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему.
ПР7. Складати та узгоджувати план власного дослідження і самостійно збирати матеріали за визначеними джерелами;
ПР13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.
ПР18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи;
ПР19. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

D. SEMESTER PLAN / СЕМЕСТРОВИЙ ПЛАН

4 СЕМЕСТР

Тиждень/ Дата	Тема	Форма діяльності (заняття), години, формат	Завдання для СРС (література, ресурси в інтернеті, презентація, відеокурси)
1 тиждень	ТЕМА 1. Поняття, предмет та метод сімейного права України	Лекція, (1 год), F2F	Опрацювання літератури: основна: 1, 2, 3, 5 додаткова: 10, 11
2 тиждень	1.1. Поняття сімейного права України. 1.2. Предмет та метод сімейного права України. Співвідношення сімейного та цивільного права. 1.3. Джерела сімейного права. 1.4. Захист сімейних прав та інтересів. Способи захисту сімейних прав.	Практичне заняття, (1 год), F2F	Термінологічне завдання: сім'я, сімейний союз, сімейне право, предмет сімейного права, метод сімейного права, джерела сімейного права, аналогія закону, аналогія права. Методичне завдання: - схематично відобразити ієрархічну структуру джерел сімейного права. Практичне завдання: - провести порівняльно-правовий аналіз сімейного та цивільного права.
1 тиждень	ТЕМА 2. Сімейні правовідносини	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 4, 5, 6 додаткова: 10, 11
2 тиждень	2.1. Сімейні правовідносини. Види та зміст сімейних правовідносин. 2.2. Елементи сімейних правовідносин. Підстави їх виникнення, зміни та припинення. 2.3. Суб'єкт та об'єкти сімейних правовідносин. Правосуб'єктність учасників сімейних правовідносин. 2.4. Принципи сімейного права та його функції.	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: сімейні правовідносини, види сімейних правовідносин, елементи сімейних правовідносин, суб'єктивне сімейне право, суб'єктивний обов'язок, суб'єкти сімейних правовідносин, об'єкти сімейних правовідносин, правосуб'єктність, принципи сімейного права. Методичне завдання: - схематично відобразити види та зміст сімейних правовідносин; - схематично відобразити структуру сімейних правовідносин. Практичне завдання: - назвати спільне та відмінне, а також пояснити взаємозв'язок між суб'єктами цивільних та сімейних правовідносин.
3 тиждень	ТЕМА 3. Загальні положення про шлюб	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 1, 2, 3, 4, 6 додаткова: 3, 4, 9, 10, 14
4 тиждень	3.1. Поняття шлюбу та його правова природа. 3.2. Умови укладення шлюбу. 3.3. Порядок укладення шлюбу. Державна реєстрація шлюбу та її правове значення. 3.4. Правові наслідки шлюбу. 3.5. Правозгідність шлюбу.	Практичне заняття (дискусія, групова робота) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: шлюб, ознаки шлюбу, укладання шлюбу, правові наслідки шлюбу, правозгідність шлюбу, актовий запис, припинення шлюбу. Методичне завдання: - визначити та занотувати перелік перешкод для укладення шлюбу; - укладення шлюбу з іноземним елементом; - порівняти порядок зниження шлюбного віку за Кодексом про шлюб і сім'ю 1969 р. та надання права на шлюб за Сімейним кодексом 2002 р. Практичне завдання: - пояснити правові наслідки відмови нареченої, нареченого від укладення шлюбу; - юридичне значення релігійних шлюбів у сімейному праві; - визначити та пояснити негативні умови укладання шлюбу; - підстави укладання шлюбу з особою яка не досягла шлюбного віку; - ознайомитись зі змістом Правил реєстрації актів цивільного стану щодо реєстрації шлюбу.
3 тиждень	ТЕМА 4. Недійсність шлюбу	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 4, 5, 6 додаткова: 3, 4, 9, 10, 11
4 тиждень	4.1. Поняття та ознаки недійсного шлюбу. 4.2. Правові наслідки недійсного шлюбу. 4.3. Визнання шлюбу неукладеним.	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: недійсність шлюбу, ознаки недійсного шлюбу, правові наслідки недійсного шлюбу, неукладений шлюб. Методичне завдання: - порівняти та занотувати правові наслідки недійсного та неукладеного шлюбу. Практичне завдання: - назвати підстави абсолютної недійсності шлюбу; - визначити та пояснити які обставини зумовлюють

			безумовну оспорюваність шлюбу.
5 тиждень	ТЕМА 5. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя.	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 1, 2, 3, 4, 6 додаткова: 7, 10, 11, 14
6 тиждень	5.1. Особисті немайнові права подружжя. 5.2. Особисті немайнові обов'язки подружжя. 5.3. Здійснення особистих немайнових прав та виконання обов'язків подружжя.	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: особисті немайнові права подружжя, особисті немайнові обов'язки подружжя, материнство, батьківство. Методичне завдання: - скласти порівняльну таблицю особистих немайнових прав подружжя, які передбачені Кодексом про шлюб і сім'ю 1969 р. та Сімейним кодексом України 2002 р.; - розкрити зміст права на материнство та батьківство. Практичне завдання: - пояснити що виступає юридичною підставою виникнення особистих немайнових прав і обов'язків подружжя; - особливості права на прізвище, одержане у шлюбі, який визнано недійсним.
5 тиждень	ТЕМА 6. Майнові правовідносини подружжя	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 5, 6 додаткова: 2, 4, 7, 10, 11, 13, 14, 15
6 тиждень	6.1. Загальна характеристика майнових правовідносин подружжя. 6.2. Правовий режим роздільного майна подружжя. 6.3. Правовий режим спільного майна подружжя. 6.4. Поділ спільного майна подружжя. 6.5. Договірний режим майна подружжя. 6.6. Шлюбний договір. 6.7. Права та обов'язки подружжя по утриманню	Практичне заняття (групова робота, дискусія) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: майнові відносини подружжя, речові правовідносини подружжя, зобов'язальні правовідносини подружжя, шлюбний договір, договір про поділ спільного майна, договір про об'єднання роздільного майна, особиста приватна власність, роздільне майно, право на утримання. Методичне завдання: - навести та занотувати класифікацію подружніх договорів за критеріями суб'єктного складу, законодавчої визначеності, за часом укладення тощо; - порівняти підстави і правові наслідки відмови від шлюбного договору та його розірвання. Практичне завдання: - за групами підготувати проекти шлюбного договору, за умов укладення до реєстрації шлюбу та після реєстрації шлюбу; - пояснити яким є правовий режим майна чоловіка та жінки, котрі проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою; - дати відповідь на запитання «Які засоби захисту прав дружини/чоловіка у випадку укладення угод із розпорядження майном без її/його згоди?».
7 тиждень	ТЕМА 7 Припинення шлюбу	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 4, 5, 6 додаткова: 3, 4, 9, 10, 12
8 тиждень	7.1. Поняття та підстави припинення шлюбу. 7.2. Припинення шлюбу унаслідок його розірвання. 7.3. Правові наслідки розірвання шлюбу. 7.4. Встановлення режиму окремого проживання подружжя та його наслідки.	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: припинення шлюбу, підстави припинення шлюбу, розірвання шлюбу, режим окремого проживання подружжя. Методичне завдання: - занотувати підстави, порядок встановлення, припинення та юридичні наслідки режиму окремого проживання подружжя. Практичне завдання: - порядок розірвання шлюбу із засудженою особою до позбавлення волі.
7 тиждень	ТЕМА 8. Визначення походження дітей	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 5, 6 додаткова: 1, 3, 10, 11
8 тиждень	8.1. Загальні підстави виникнення прав і обов'язків батьків і дітей. 8.2. Визначення походження дитини від батьків, які не перебувають у шлюбі між собою 8.3. Визначення походження дитини від батьків, які перебувають у шлюбі між собою. 8.4. Оспорювання батьківства, материнства.	Практичне заняття (презентації, дискусія, групова робота) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: споріднення, походження дитини, реєстрація народження, презумпція материнства, презумпція батьківства. Методичне завдання: - занотувати способи встановлення походження дитини; - порядок добровільного визнання батьківства. Практичне завдання: - порядок реєстрації батьківства і материнства у разі застосування штучних методів репродукції та сурогатного материнства; - пояснити як визначається походження дитини, народженої матір'ю у повторному шлюбі до спливу 10 місяців після

			розірвання попереднього?; - визначити та пояснити у яких випадках оспорювання батьківства, материнства не допускається?
9 тиждень	ТЕМА 9. Особисті немайнові та майнові правовідносини батьків та дітей	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна : 2, 3, 4, 6 додаткова: 1, 2, 5, 7, 10, 11
10 тиждень	9.1. Особисті немайнові правовідносини батьків та дітей. 9.2. Спори щодо участі у вихованні дитини та щодо місця проживання дитини 9.3. Правовідносини батьків та дітей з приводу майна. 9.4. Правовідносини батьків та дітей щодо утримання. Обов'язок батьків утримувати дитину. 9.5. Відповідальність батьків за неналежне виховання дітей. 9.6. Позбавлення батьківських прав.	Практичне заняття (дискусія, групова робота) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: особисті немайнові права дитини, особисті немайнові права батьків, тимчасовий виїзд дитини, місце проживання дитини, утримання дитини, аліменти, відповідальність батьків, позбавлення батьківських прав. Методичне завдання: - виділити та занотувати види аліментних зобов'язань між матір'ю, батьком і дитиною; - занотувати особливості укладення договору між батьками про припинення права на аліменти для дитини у зв'язку з передачею права власності на нерухоме майно; - визначити з посиланням на статті СК України правовий режим майна, набутого батьками та неповнолітніми дітьми спільно. Практичне завдання: - дати відповідь на запитання: «Які існують підстави, порядок та правові наслідки позбавлення батьківських прав? Який орган приймає рішення про застосування такої санкції? Чи можливим є їх поновлення?»; - визначити підстави, порядок та правові наслідки відібрання дитини без позбавлення батьківських прав; - за групами підготувати проект позовної заяви про стягнення аліментів: 1) у частці від заробітку (доходу) матері, батька дитини; 2) у твердій грошовій сумі.
9 тиждень	ТЕМА 10. Форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування	Лекція, (1 год), F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 4, 5, 6 додаткова: 1, 5, 6, 8, 10, 11
10 тиждень	10.1. Поняття та значення усиновлення. 10.2. Умови та порядок усиновлення 10.3. Скасування усиновлення	Практичне заняття, (1 год), F2F	Термінологічне завдання: усиновлення, усиновлювач, усиновлений, умови усиновлення, порядок усиновлення, правові наслідки усиновлення, скасування усиновлення. Методичне завдання: - порівняти та занотувати правові наслідки визнання усиновлення недійсним та правові наслідки скасування усиновлення. Практичне завдання: - розкрити особливості усиновлення одним з подружжя дитини другого з подружжя; - умови позбавлення усиновлювача батьківських прав; - пояснити яким чином забезпечується таємниця усиновлення; - яке правове значення згоди дитини на її усиновлення і в якій формі вона визначається (з'ясовується)?
11 тиждень	ТЕМА 11. Опіка та піклування над дітьми	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 5, 6 додаткова: 1, 5, 6, 8, 10, 11
12 тиждень	11.1. Поняття і значення опіки та піклування над дітьми. 11.2. Встановлення опіки та піклування. 11.3. Права та обов'язки суб'єктів опіки та піклування. 11.4. Припинення опіки (піклування). 11.5. Звільнення опікунів та піклувальників від їх обов'язків	Практичне заняття (дискусія) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: опіка, піклування, опікун, піклувальник, дитина-сирота, дитина позбавлена батьківського піклування. Методичне завдання: - визначити спільні та відмінні риси опіки та піклування; - визначити у чому полягають обмеження прав опікунів та піклувальників. Практичне завдання: - порядок утримання дітей, що перебувають під опікою (піклуванням).
11 тиждень	ТЕМА 12. Патронат над дітьми	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 4, 6 додаткова: 1, 5, 6, 8, 10, 11

12 тиждень	1. Поняття, суб'єкти та зміст договору про патронат. 2. Підстави виникнення та припинення патронату над дітьми. 3. Припинення патронату.	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: патронат, патронатний вихователь, підстави виникнення патронату, припинення патронату. Методичне завдання: - визначити та занотувати основні права та обов'язки патронатного вихователя щодо дитини. Практичне завдання: - визначити та пояснити які особливості патронату порівняно з іншими формами виховання дітей, що позбавлені батьківського піклування.
13 тиждень	ТЕМА 13. Дитячий будинок сімейного типу. 13.1. Поняття дитячого будинку сімейного типу.	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 4, 5 додаткова: 1, 5, 6, 8, 10, 11
14 тиждень	13.2. Суб'єкти дитячого будинку сімейного типу. 13.3. Права та обов'язки вихованців, батьків-вихователів дитячого будинку сімейного типу та органу опіки та піклування.	Практичне заняття (дискусія, групова робота) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: дитячий будинок сімейного типу, суб'єкти дитячого будинку сімейного типу, батьки-вихователі, вихованці, права вихованців, обов'язки вихованців, права батьків-вихователів, обов'язки батьків – вихователів. Методичне завдання: - занотувати порядок створення дитячого будинку сімейного типу. Практичне завдання: - ознайомитись зі змістом договору про організацію діяльності дитячого будинку сімейного типу; - визначити та пояснити, які існують обмеження для кандидатів у батьки-вихователі.
13 тиждень	ТЕМА 14. Прийомна сім'я 14.1. Поняття прийомної сім'ї.	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 4 додаткова: 1, 5, 6, 8, 10, 11
14 тиждень	14.2. Суб'єкти прийомної сім'ї. 14.3. Права та обов'язки вихованців, прийомних батьків прийомної сім'ї та органу опіки та піклування	Практичне заняття (1 год) F2F	Термінологічне завдання: приймона сім'я, суб'єкти прийомної сім'ї, прийомні батьки, права прийомних батьків, обов'язки прийомних батьків. Методичне завдання: - занотувати порядок утворення прийомної сім'ї; - занотувати встановлені законом вимоги до прийомних батьків. Практичне завдання: - визначити та пояснити відмінності прийомної сім'ї від дитячого будинку сімейного типу.
15 тиждень	ТЕМА 15. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 2, 3, 4, 5, 6 додаткова: 1, 2, 8, 10, 11
16 тиждень	15.1. Особисті немайнові права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів. 15.2. Обов'язок по утриманню інших членів сім'ї та родичів. 15.3. Розмір аліментів, що стягуються з інших членів сім'ї та родичів, підстави його перегляду.	Практичне заняття (дискусія) (1 год) F2F	Термінологічне завдання: члени сім'ї, родичі, фактичні вихователі, аліментні зобов'язання, розмір аліментів. Методичне завдання: - на підставі положень СК України письмово розкрити поняття: «інші члени сім'ї», «родич», «свояцтво», «аліментне зобов'язання», «утримання». Практичне завдання: - пояснити відмінність зобов'язань з утримання інших членів сім'ї та родичів від зобов'язань з утримання батьків і дітей; - визначити порядок реалізації права на самозахист дідом та бабою неповнолітніх онуків; - розкрити зміст принципу черговості осіб, які зобов'язані надавати утримання, поняття черговості виконання обов'язків з утримання; - дати відповідь на запитання «Якою є участь органів опіки та піклування у реалізації особистих немайнових прав мачухи та вітчима?»
15 тиждень	ТЕМА 16. Колізійні норми сімейного права.	Лекція (1 год) F2F	Опрацювання літератури: основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6 додаткова: 1, 2, 3, 4, 7, 10, 11, 14

16 тиждень	16.1. Сімейні правовідносини з іноземним елементом. 16.2. Колізійні питання укладення шлюбу. 16.3. Правове регулювання припинення шлюбу з іноземним елементом. 16.4. Колізійні проблеми визначення проходження дитини. 16.5. Колізійні питання усиновлення.	Практичне заняття (дискусія, самостійна робота) (1 год) F2F	<p>Термінологічне завдання: колізійна норма, уніфікація, змішаний шлюб, «кульгаючий» шлюб, іноземний елемент.</p> <p>Методичне завдання: - занотувати ознаки шлюбу в міжнародному сімейному праві та його форми; - занотувати особливості колізійного регулювання міжнародного усиновлення.</p> <p>Практичне завдання: - визначити за яких умов Україна визнає шлюби, укладені за її межами; - пояснити які колізійні прив'язки застосовує вітчизняний законодавець для регулювання майнових відносин подружжя з іноземним елементом.</p>
------------	---	---	--

Вивчення дисципліни передбачає виконання позааудиторної контрольної (модульної) роботи.

Вивчення дисципліни передбачає виконання індивідуальних завдань. Кожен студент індивідуально виконує наступні завдання:

1. Диспозитивний та імперативний методи регулювання в сімейному праві.
2. Соціальні регулятори сімейних відносин (традиції, положення канонічного права, моральні засади суспільства).
3. Міжнародні договори України в системі сімейного законодавства.
4. Переваги й межі договірної регулювання сімейних відносин.
5. Звичай як джерело сімейного права в Україні.
6. Рішення ЄСПЛ як джерело сімейного права.
7. Право на шлюб у практиці ЄСПЛ.
8. Поняття і правова природа шлюбного договору: порівняльний аналіз законодавства України й ЄС.
9. Презумпція спільності майна подружжя.
10. Особливості звернення стягнення на майно, що є у спільній власності подружжя
11. Переваги договірної регулювання правовідносин між подружжям щодо майна.
12. Права й обов'язки подружжя щодо утримання: порівняльний аналіз законодавства України й ЄС.
13. Інститут сепарації (окремого проживання подружжя).
14. Зобов'язання з утримання жінки і чоловіка, які не перебувають у шлюбі між собою, але проживають однією сім'єю.
15. Особливості усиновлення повнолітніх осіб: порівняльний аналіз законодавства України й ЄС.

Замість науково-дослідницької роботи студенти можуть отримати 10 балів за вивчення онлайн курсів на платформі COURSEERA (<https://www.coursera.org/>), посилання на курс: <https://www.coursera.org/learn/teoriya-smi#syllabus>

Детальний план проведення практичних занять, завдання для практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи містяться в системі MOODLE у:

1. Методичні рекомендації для виконання практичних занять, самостійної та індивідуальної роботи з курсу «Сімейне право».

E. BASIC LITERATURE (OBLIGATORY TEXTBOOKS) / ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА (ОБОВ'ЯЗКОВІ ПІДРУЧНИКИ)

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
3. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/435-15>
4. Сімейне право України: підручник / за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзера. 2-ге вид., стер. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 520 с.
5. Сімейне право України : підручник / за заг. ред. Т. В. Боднар, О. В. Дзера. К. : Юрінком Інтер, 2016. 520 с
6. Сімейне право України: підручник/за ред. А. О. Дутко. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2018. 480 с.

F. COMPLEMENTARY LITERATURE / ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Конвенція про права дитини / Організація Об'єднаних Націй. 2011. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021/stru#Stru
2. Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання Урядовий кур'єр. 2013. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_112/stru#Stru
3. Про державну реєстрацію актів цивільного стану: Закон України від 01.01.2017 року / Відомості Верховної Ради України. 2017. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2398-17>
4. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя від 21.12.2007 № 11 / Постанова Пленуму Верховного Суду України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v0011700-07>
5. Про охорону дитинства: Закон України від 26.04.2001 № 2402-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>
6. Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування: Закон України від 13.01.2005 № 2342-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2342-15#Text>
7. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
8. Порядок провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/866-2008-%D0%BF#Text>
9. Правила реєстрації актів громадянського стану в Україні затверджені Наказом Міністерства юстиції від 18.10.2000 року № 52/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-00#Text>
10. Булеца С. Б. Сімейне право : підручник / за заг. ред. В. А. Кройтора та В. Ю. Євко; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х. : ХНУВС, 2016. 512 с
11. Сімейне право України: Підручник. Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; За заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. К.: Юрінком Інтер, 2012. 340с.
12. Білик О.О. Інститут окремого проживання подружжя в сімейному праві: порівняльноправовий аспект: монографія. Київ : Знання України, 2017. 259 с.
13. Розгон О. В. Договори у сімейному праві України: монографія. К.: Ін Юре, 2018. 301с

14. Сафончик О. І. Шлюбні правовідносини в Україні: проблеми теорії і практики : монографія; Нац. ун-т "Одес. юрид. акад.". Одеса : Фенікс, 2018. 375
15. Хобор Р. Б. Шлюбний договір як регулятор майнових відносин подружжя: монографія. Тернопіль : Підручники і посібники, 2017. 239 с.

G. THE MOST IMPORTANT PUBLICATIONS OF THE AUTHOR(S) CONCERNING PROPOSED CLASSES / ОСНОВНІ ПУБЛІКАЦІЇ АВТОРА, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕМАТИКОЮ ЗАПЛАНОВАНИХ ЗАНЯТЬ

1. Yankovyi, V. Stets, O
Problems of adaptation of Ukrainian legislation to EU legislation.
Scientific Journal of Polonia University
2018 | journal-article
[IndexCopernicus](#)
2. Ямковий В. І.
Належне застосування суддівського розсуду у цивільних справах як одна з умов відновлення довіри до судової влади в Україні

2015 | | newsletter-article
DOI: 347.921
3. Ямковий В. І.
Розгляд цивільних справ без повідомлення сторін в контексті дотримання конституційних засад судочинства та стандартів ЄС. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правова наука і державотворення в Україні у світлі сучасних глобалізаційних викликів: історія, теорія, практика» (до 25-ї річниці Конституції України), м. Маріуполь. 2021

H. SIGNS OF REQUIRED PREREQUISITES / ПЕРЕЛІК ПОТРІБНИХ ПЕРЕДУМОВ

Дисципліни, які є необхідними передумовами для вивчення зазначеного курсу: цивільне право, римське приватне право

I. SCOPE AND TYPE / КІЛЬКІСТЬ ВІДВЕДЕНИХ ГОДИН ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ

4 семестр

	Денна	Заочна
Лекції	16	6
Практичні (лабораторні)	16	4
Самостійна робота студента (СРС)	49	71
Індивідуально-консультативна робота (ІКР)	9	9
Курсова робота	0	0

J. CURRENT AND FINAL EVALUATION / ПОТОЧНЕ ТА ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

	Денна	Заочна
	4 Семестр	
	Денна	Заочна
Поточний контроль, в т.ч.:	10	10
оцінювання під час аудиторних занять	20	20
виконання контрольних (модульних) робіт	10	10
виконання і захист завдань самостійної роботи	10	10
науково-дослідницька робота	50	50
Підсумковий контроль (залік)		

Шкала балів	Оцінка за 4-бальною шкалою	Шкала ECTS
90 – 100	Відмінно	A
80 – 89	Добре	B
70 – 79		C
66 – 69		D
60 – 65	Задовільно	E
21 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання екзамену (заліку)	FX
0 – 20	незадовільно з можливістю вивчення дисципліни за індивідуальним графіком у формі додаткової індивідуально-консультативної роботи	F

K. CODE OF CONDUCT OF THE COURSE / КОДЕКС ПОВЕДІНКИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ КУРСУ

Для успішного проходження курсу та складання контрольних заходів необхідним є виконання наступних обов'язків:

- ❖ не запізнюватися на заняття;
- ❖ не пропускати заняття (як лекційні, так і практичні), в разі хвороби мати довідку або її ксерокопію;
- ❖ самостійно опрацьовувати весь лекційний матеріал та ресурси для самостійної роботи;
- ❖ конструктивно підтримувати зворотній зв'язок з викладачем на всіх етапах проходження курсу (особливо під час виконання індивідуальних проєктів/курсowego проєкту);
- ❖ своєчасно і самостійно виконувати всі передбачені програмою лабораторні та практичні завдання;
- ❖ брати очну участь у контрольних заходах;
- ❖ будь-яке відтворення результатів чужої праці (виключаючи практичну роботу над командним проєктом), в тому числі використання завантажених з Інтернету матеріалів, як власних результатів, кваліфікується, як порушення норм і правил академічної доброчесності, та передбачає притягнення до відповідальності у порядку, визначеному чинним законодавством.

L. METHODS OF CONDUCTING / МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для формувань компетентностей застосовуються такі методи навчання:

вербальні/словесні (лекція, пояснення, розповідь, бесіда);

наочні (спостереження, ілюстрація, демонстрація);

практичні (різні види практичних завдань, вирішення кейсів);

пояснювально-ілюстративний, який передбачає пред'явлення готової інформації викладачем та її засвоєння студентами;

метод проблемного викладу;

дослідницький.

M. TOOLS, EQUIPMENT AND SOFTWARE / ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

мультимедійний клас з ПК, цифровий проєктор

Zoom – хмарна платформа для відео і аудіо конференцій та вебінарів

ZELIS - система призначена для тестування знань студентів в двох режимах: автоматизований контроль знань та тестування по бланкам.

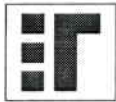
N. STUDENT RESOURCES, MOOC PLATFORMS / ЦИФРОВІ РЕСУРСИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТА ВІДКРИТІ ДИСТАНЦІЙНІ ОНЛАЙН КУРСИ

Студентам пропонується доступ до навчальних матеріалів дисципліни - moodle.kneu.dp.ua:

Coursera – безкоштовні онлайн-курси з різних дисциплін, у разі успішного закінчення яких користувач отримує сертифікат про проходження курсу.

EdX – онлайн-курси від закладів вищої освіти.

Prometheus — український громадський проєкт масових відкритих онлайн-курсів.

О. FEEDBACK/ ЗВОРОТНІЙ ЗВ'ЯЗОК

Електронні листи є найкращим способом зв'язатися з керівником курсу, і, будь ласка, додайте шифр групи в темі листа. Якщо ви надішлете мені електронне повідомлення, надайте мені, принаймні, 24 години, щоб відповісти. Якщо ви не отримаєте відповідь, відправте листа повторно.

Р. ACADEMIC HONESTY/ АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Державний університет економіки і технологій очікує від студентів розуміння та підтримання високих стандартів академічної чесності. Приклади академічної не доброчесності включають такі: плагіат, зловживання інформацією із застарілих джерел мережі. Очікується, що вся робота, виконана відповідно до вимог курсу, є власною роботою студента. Під час підготовки роботи, яка відповідає вимогам курсу, студенти повинні відрізнити власні ідеї від інформації, отриманої з інших джерел.

(Положення про академічну доброчесність https://www.duet.edu.ua/uploads/normbase/243/pol_AD.pdf.)

APPROVED / ЗАТВЕРДЖЕНО

На засіданні кафедри права і публічного управління та адміністрування Державного університету економіки і технологій - протокол № № 12 від 28.06.2022 року

Укладач

В.І. Ямковий

ЗАТВЕРДЖЕНО:

Кафедрою права і публічного управління та адміністрування

Протокол № № 12 від 28.06.2022 року

В.о. завідувача кафедри

І.В. Міма

Науково-методичною радою Державного університету економіки і технологій

Протокол № 1 від 20.09.2022 року

Голова науково-методичної ради

В.В. Орлов